

הַפְּטָרָה: "דְּבַרֵי יְרֻמָּהוּ" לְרַפּוּאָה שְׁלֵמָה שֶׁל אַחֲוֵתִי, בֵּת צִיּוֹן הַיְקָרָה, צְבִיָּה בֵּת שְׂרָה. (לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּשְׁמַעֲנֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְעֵינַי כָּל חַי לְאֹמֵר. הֵן גְּאֻלְתֵּי אֶתְכֶם אַחֲרֵית כְּרִאשִׁית" (מתוך התפילה/ "כְּתָר")

הַגְּאוֹן רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ שְׁפִירָא כּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ "בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", שְׁעַל-פִּי סִפֵּר הַיְצִירָה יֵשׁ לְכָל חֹדֶשׁ מִ-יב' חוֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה אוֹת מִיּוֹחֶדֶת מֵהָאֵל"ף בִּי"ת, הַשְּׂיִכָּת לְאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ. כְּמוֹ כֵּן, לְכָל חֹדֶשׁ יֵשׁ גַּם חוֹשׁ מִיּוֹחֶדֶד, מְכַל הַחוֹשִׁים שְׁבָרָא הַקַּב"ה לְאָדָם, שְׁשִׁיךְ לְאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ. וּמִבָּאָר שֵׁם ה'"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", שְׁבַחֲדֶשׁ תְּמוּז שׁוֹלְטִים הָאוֹת ח' וְחוֹשׁ הַרְאִיָּה, וְאֵילוֹ בַּחֹדֶשׁ אָב שׁוֹלְטִים הָאוֹת ט' וְחוֹשׁ הַשְּׁמִיעָה.

לְפִי זֶה, אוֹמֵר ה'"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", אִם נִתְבַּוְּנֵן נִרְאָה, שְׁשִׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ - ח' ו-ט' - הֵן הַשְּׂרָשׁ שֶׁל הַמְלָה "חֲטָא". וְזוֹאת, כְּדִי לֹמַר לָנוּ שְׁבַחֲחוֹדְשֵׁים אֵלוֹ - תְּמוּז וְאָב - גְּרַם הַחֲטָא, וְנִחְרַבּוּ שְׁנֵי בְּתֵי הַמִּקְדָּשׁ.

וּכְפִי דְבַרְיוֹ הַקְּדוּשִׁים שֶׁל ה'"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר": "הַנֶּךְ רוּאָה, (שְׁ)אוֹתִיּוֹת ח' ו-(ט) הֵמָּה הַשׁוֹלְטִים בְּ-ב' חוֹדְשֵׁים אֵלוֹ (=תְּמוּז וְאָב). וְזֶהוּ הַנֶּרְמָז (אֵיכָה א', ח'): 'חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַיִם'. (ו) עֵינֵי בְּבַעַל הַטּוֹרִים, פְּרֻשַׁת וִיחִי (בְּרִאשִׁית מִט', א'), (בְּפִסּוּק) 'וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו', בְּקֶשׁ (יַעֲקֹב) לְגָלוּת לָהֶם (=לְבְנָיו) אֶת הַקֶּץ (=זְמַן הַגְּאוּלָּה) וְנִסְתָּם מִמֶּנּוּ. אָמַר, שְׂמָא חָס וְשָׁלוֹם, יֵשׁ בְּכֶם חֲטָא. אָמְרוּ (לוֹ בְנָיו), תִּדְקֹדֵק בְּשְׁמוֹתֵינוּ, וְלֹא תִמְצָא אוֹתִיּוֹת ח' ט' - הֵרִי לָךְ שְׁהָאוֹתִיּוֹת גּוֹרְמִים. הַגֵּם שְׁבוֹדָאֵי הַבְּחִירָה (ה) חוֹפְשִׁית (קְיִמַת), עִם כָּל זֶה, הַזְּמַן, הַמְּקוֹם וְהַנֶּפֶשׁ מְסִיעִים לְכָל זֶה... אִם כֵּן, אֵלוֹ (שְׁנֵי) הַחוֹדְשִׁים, שְׁבָהֶם (שׁוֹלְטוֹת) הַ(ה)אוֹתִיּוֹת ח' ו-ט' - בְּהֶם דִּיקָא (=דוֹקָא) גְּרַם (ה)חֲטָא לְחַרְבֵּן הַבֵּית). תְּמַצָּא שְׂאֲמְרוּ רז"ל (בְּרִכּוֹת ד'): 'רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִס בִּימֵי עֲזָרָא (=בְּזְמַן הַחֲרָבָן), כְּדֶרֶךְ שְׁנַעֲשָׂה לָהֶם בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ, אֲלֹא שְׁגַרְם הַחֲטָא... וְזֶהוּ שֵׁישׁ לְפָרֶשׁ: 'חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַיִם עַל כֵּן לְנִידָה הָיְתָה'. וְלִכְאוּרָה קֶשֶׁה (הַדְּבַר). הֲלֹא חֲטָא פִירוּשׁוֹ שׁוּגַג. וְקֶשֶׁה, וְכִי מִפְּנֵי (זֶה) שְׁשַׁגְּגָה, עַל-כֵּן תִּהְיֶה מְרוּחָקָת כְּנִידָה? וְלְפִי הַנ"ל יֵשׁ לְפָרֶשׁ: 'חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַיִם' - הַזְּמַן גְּרַם, (שְׁזֶהוּ) זְמַן שְׁלִיטַת (ה)אוֹתִיּוֹת ח"ט - 'עַל כֵּן לְנִידָה הָיְתָה' - עַל-כֵּן רַק כְּנִידָה - לֹא כְּשָׂאָר עֲרִיּוֹת, שְׂאֲסוּרִין וּמְרוּחָקִין לְעוֹלָם - (אֲלֹא) רַק כְּמוֹ נִידָה, שְׁמוּתָרַת לְאַחַר זְמַן".

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף כְּאֵן פְּרַפְרַת עַל לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (בְּרִכּוֹת ד'): "רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִס בִּימֵי עֲזָרָא (=בְּזְמַן הַחֲרָבָן), כְּדֶרֶךְ שְׁנַעֲשָׂה לָהֶם בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ, אֲלֹא שְׁגַרְם הַחֲטָא...". עַל-פִּי הַיְדוּעַ כִּי יֵשׁ חִילוּף בְּאוֹתִיּוֹת הָאֵל"ף-בִּי"ת, הַנִּקְרָא "אֶת-בש" (=דְּהֵינּוּ הָאוֹת הָרִאשׁוֹנָה (א') מִתְחַלְּפַת בְּאוֹת הָאֲחֵרוֹנָה (ת'), וְהָאוֹת הַשְּׁנִיָּה (ב') מִתְחַלְּפַת בְּאוֹת הַלְּפָנֵי אַחֲרוֹנָה (ש'), וְכֵן הֲלֵאָה: א-ת, ב-ש, ג-ר, ד-ק, ה-צ, ו-פ, ז-ע, ח-ס, ט-נ, י-מ, כ-ל). לְפִי זֶה נִמְצָא, שְׁהָאוֹתִיּוֹת 'חט' מִתְחַלְּפוֹת לְאוֹתִיּוֹת 'נס'.

וְזֶהוּ בִּיאוּר מֵאֲמַר חז"ל: "רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִס בִּימֵי עֲזָרָא (=בְּזְמַן הַחֲרָבָן), כְּדֶרֶךְ שְׁנַעֲשָׂה לָהֶם בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ, אֲלֹא שְׁגַרְם הַחֲטָא". כְּלוֹמֵר, הַחֲטָא גְרַם שְׁנַתְחַלְּפוּ אוֹתִיּוֹת "נס" בְּאוֹתִיּוֹת "חט".

וְהִנֵּה, יְדוּעַ כִּי יְמֵי בֵּין הַמְּצָרִים הֵם יָמִים שֶׁל אֲבָלוֹת עַל חֲרָבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבִהְיוֹת שְׁהַחֲרָבָן וְהַגְּלוּת בָּאוּ עָלֵינוּ מִחֲמַת חֲטָאֵינוּ, כְּמוֹ שְׂאֲנוּ אוֹמְרִים בְּתַפִּילַת שְׁלֹשַׁת הַרְגָּלִים: "אֵלֵהֵינוּ וְאֵלֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אֲדָמָתֵנוּ". הִנֵּה, תְּכַלִּית הָעֲבוּדָה בְּיָמִים אֵלוֹ לְהַפּוֹךְ אֶת הַיָּמִים הַלְלוּ מֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב שֶׁל הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה, כְּמֵאֲמַר חז"ל (יוֹמָא פו'): "גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה, שְׁמִבִּיאָה אֶת הַגְּאוּלָּה".

וְלָכֵן, אִם יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה עַל חֲטָאָם (וּבִפְרֻט אִם יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, שְׂאֵז מְבוֹאָר בַּגְּמָרָא (שם), כִּי וְדוּנּוֹתֵינוּ שֶׁל הָאָדָם נִהְפְּכוֹת לְזָכוּיּוֹת). הִנֵּה, עַל-יְדֵי כֵּךְ הֵם גּוֹרְמִים לְהַחֲלִיף אֶת אוֹתִיּוֹת ח"ט, שְׁהֵן הַחֲטָאִים, לְאוֹתִיּוֹת נ"ס, וְלְזָכוּת לְנִס הַגְּאוּלָּה.

וּמִכָּאֵן צְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שְׁדוֹקָא בְּחוֹדְשֵׁים אֵלוֹ, תְּמוּז וְאָב, שְׁבָהֶם כְּאֲמוֹר שׁוֹלְטוֹת אוֹתִיּוֹת ח"ט, הַתִּיקוֹן הוּא לְעִסוֹק בְּתְּשׁוּבָה שְׁלִימָה עַל הַחֲטָאִים שְׁגַרְמוּ לְגָלוּת וְלַחֲרָבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל-יְדֵי כֵּךְ יִתְחַלְּפוּ אוֹתִיּוֹת ח"ט לְאוֹתִיּוֹת נ"ס שֶׁל הַגְּאוּלָּה הַשְּׁלִימָה.

על-פי דבריו הקדושים של ה"בני יששכר" יאיר לנו להבין גם את עמק חטא אדם וחווה, כְּאִשֶׁר אָכְלוּ מֵעֵץ הַדַּעַת. וְנִקְדָּיִם יְסוּד נִפְלָא מְדַבְרֵי ה"יִיטֵב פְּנִים" (שקלים אות ו'), הַאֹמֵר, שְׁכַאֲשֶׁר חָטְאוּ אָדָם וְחַוָּה, נִפְגְּמוּ חוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה. הִנֵּה חוּשׁ הָרְאִיָּה נִפְגָּם כְּאִשֶׁר(בראשית ג' ו'): "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאֵוָה הוּא לְעֵינַיִם" – הָרִי שֶׁפְּגָמָה בְּרְאִיָּה. וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה נִפְגָּם כְּאִשֶׁר שָׁמַע אָדָם רֵאשׁוֹן בְּקוֹלָהּ, כְּפִי שְׁכַתוּב (בראשית ג' יו'): "וּלְאָדָם אָמַר: כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וַתֹּאכַל מִן הָעֵץ".

וְהִנֵּה, יְדוּעַ כִּי בַחֲטָא עֵץ הַדַּעַת נִפְגְּמוּ כָּל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁהָיוּ פְּלוּלוֹת בְּאָדָם וְחַוָּה, וְלָכֵן הוֹכְרָחוּ יִשְׂרָאֵל לָרַדֵּת מִצְרִימָה, לְתַקַּן אֶת אֲשֶׁר פְּגָמוּ, שֶׁהָרִי הָיוּ הֵם פְּלוּלִים בְּתוֹךְ אָדָם הַרֵאשׁוֹן בְּעַת שְׁחָטָא.

וְיֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַתְּחִלַּת תִּיקוּן חוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה הָיָה כְּאִשֶׁר בָּא מְשִׁיחַ לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְעָשָׂה לְפָנֵיהֶם אֶת הָאוֹתוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתוּב: "וַיַּעַשׂ הָאֱלֹהִים לְעֵינָיו הָעַם: וַיֹּאמֶן הָעַם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". הִנֵּה, עַל-יְדֵי שְׁעָשָׂה אֶת הָאוֹתוֹת "לְעֵינָיו הָעַם", וְכֵן כְּאִשֶׁר "וַיֹּאמֶן הָעַם וַיִּשְׁמְעוּ" – בְּכַף הַתְּחִיל הַתִּיקוּן שֶׁל חוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה.

אוֹלָם, עֵיקַר הַתִּיקוּן הָיָה לְאַחַר מִכֵּן בְּשַׁעַת מֵתָן תּוֹרָה, כְּאִשֶׁר פָּסְקָה זוֹהֲמַתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֹאת, כְּפִי שְׁמוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר ו', א'): "מִנֵּיִן שְׁלֵא הָיָה בְּהֵן (=בְּיִשְׂרָאֵל) סוּמִיִן(=עוֹרִים)? שְׁנֹאֲמַר (שמות כ'): 'וְכָל הָעַם רֵאִים אֶת הַקּוֹלֹת'. וּמִנֵּיִן שְׁלֵא הָיָה בְּהֵן חֲרָשִׁין? שְׁנֹאֲמַר: 'וַיֹּאמְרוּ כָּל אִשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'". כְּלוּמָר, בְּמַעֲמַד הַר סִינַי תוֹקֵן חֲטָא אָדָם הַרֵאשׁוֹן, וְלֹא הָיָה בְּיִשְׂרָאֵל פָּגָם הָרְאִיָּה, בְּבַחֲיַנַּת סוּמִיִן(=עוֹרִים), וְלֹא פָּגָם הַשְּׂמִיעָה, בְּבַחֲיַנַּת חֲרָשִׁים. אוֹלָם, לְצַעֲרָנוּ, בַּחֲטָא הָעֵגֶל חֲזָרָה זוֹהֲמַתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְשׁוּב חֲזָר הִפְגָּם בְּחוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה לְמִקְוֹמוֹ, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים אָנוּ לְתַקַּן עֵינָיִם זֶה.

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁכְּמוֹ שְׁכַתוּב בַּתְּהִלִּים (לד', טו'): "עֵינָי ה' אֶל צְדִיקִים וְאֲזַנֵּי אֶל שׁוֹעֲתִים" – דְּהֵינּוּ, שֶׁהַשְּׂגַחַת הַבוֹרָא עֲלֵינוּ הִיא כְּבִיכּוֹל בְּחוּשׁ הָרְאִיָּה "עֵינָי ה' אֶל צְדִיקִים", וְגַם בַּשְּׂמִיעָה "וְאֲזַנֵּי אֶל שׁוֹעֲתִים". עַל-כֵּן כְּאִשֶׁר חֲזָר הִפְגָּם בְּחוּשׁ הָרְאִיָּה וּבְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, נִגְרָם כְּבִיכּוֹל גַּם פָּגָם בַּהַשְּׂגַחַת עֵינָי ה' עֲלֵינוּ, וְכֵן בַּשְּׂמִיעָה תְּפִילוֹתֵינוּ. וְזֶהוּ שֶׁשְׁנֵינוּ בַּמִּשְׁנָה (אבות ב', א'): "דַּע מָה לְמַעְלָה מִמֶּךָ, עֵין רוֹאָה וְאֲזֵן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בְּסִפְרָא נִכְתְּבִין". דְּהֵינּוּ, "דַּע מָה לְמַעְלָה מִמֶּךָ" – כָּל מָה שְׁקוֹרָה לְמַעְלָה – הוּא "מִמֶּךָ", מִמַּעֲשֶׂיךָ לְמַטָּה, וּמִפְּרִטַת הַמִּשְׁנָה וְאוֹמְרַת: "עֵין רוֹאָה" הִיא הַשְּׂגַחַת ה' עֲלֵינוּ, "וְאֲזֵן שׁוֹמַעַת" מָה שְׁשׁוֹמַעַת הַקַּב"ה לְתְּפִילוֹתֵינוּ – הַכָּל תְּלוּי בְּנוֹ, וְלָכֵן אָנוּ מִתְּפַלְלִים בְּסִדְר הַתְּחִנוּן: "הִטָּה אֱלֹהֵי אֲבוֹנֵךְ וְשָׁמַע. פָּקַח עֵינֶיךָ וּרְאָה שׁוֹמְמוֹתֵינוּ" (דניאל ט', יח) – שִׁיתוֹקֵן פָּגָם הָרְאִיָּה וּפָגָם הַשְּׂמִיעָה.

לָכֵן, כְּדִי לְתַקַּן עֵינָיִם זֶה, שֶׁל הָרְאִיָּה וְהַשְּׂמִיעָה, תִּקְנוּ לָנוּ חו"ל שְׁנֵי מוֹעֲדִים: חֲנוּכָּה וּפּוּרִים. בְּחֲנוּכָּה אָנוּ אוֹמְרִים בְּהַדְּלַקַּת הַנְּרוֹת: "הַנְּרוֹת הִלְלוּ קֹדֶשׁ, וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, אֲלֵא לְרְאוֹתָם בְּלִבְד". וְאִמְרוּ חו"ל (שבת כג'): "הַרוֹאָה נֵר חֲנוּכָּה מְבָרֵךְ". שְׁפֹן, עֵיקַר הַתִּיקוּן בְּחֲנוּכָּה הוּא עַל קַלְקוּל הָרְאִיָּה.

וּבְפּוּרִים, כְּדִי לְתַקַּן אֶת פָּגָם הַשְּׂמִיעָה תִּקְנוּ לָנוּ חו"ל: "לְשִׁמּוֹעַ מִקְרָא מְגִילָה", שְׁצָרִיךְ לְהַשְׂמִיעַ לְאוֹזְנֵינוּ אֶת הַמְּגִילָה, כְּדִי לְתַקַּן אֶת בַּחֲיַנַּת הַשְּׂמִיעָה. (וְכָל זֶה אָנוּ עוֹשִׂים בְּחוֹדָשִׁים שֶׁהֵם לְפָנֵי חֹדֶשׁ נִיסָן, כְּדִי לְהַתְּכוּנֵן לְגֵאוּלָּה הַעֲתִידָה, שֶׁהָרִי אִמְרוּ חו"ל (ראש השנה יא'): "בְּנִיסָן נִגְאָלוּ (מִמִּצְרַיִם), וּבְנִיסָן עֲתִידִים לְהִגְאָל").

וְהִנֵּה, כְּבָר לְמַדּוּ בַּמִּדְרָשׁ כִּי בְּמֵתָן תּוֹרָה נִתְקַן(=תוֹקֵן) פָּגָם הָרְאִיָּה, כְּפִי שְׁכַתוּב: "וְכָל הָעַם רֵאִים אֶת הַקּוֹלֹת". וְכֵן נִתְקַן פָּגָם הַשְּׂמִיעָה כְּאִשֶׁר אִמְרוּ יִשְׂרָאֵל "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע". וְעַל-כֵּן יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁתִּיקוּן זֶה נַעֲשָׂה עַל-יְדֵי שְׁקִבְלוֹ עֲלֵיהֶם יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה. כִּי, עַל-יְדֵי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב מִתְקַנִּים אֶת הָרְאִיָּה, כְּמִבּוֹאֵר בְּגִמְרָא (גיטין ס'): "דְּבָרִים שְׁבַכְתָּב – אֵי אֵתָה רִשְׁאֵי לְאִמְרָם עַל-פֶּה" – שְׁצָרִיךְ לְקוֹרָא מִתּוֹךְ הַסְּתַפְלוּת בְּסִפְרָא תּוֹרָה, שְׁזֶהוּ בַּחֲיַנַּת תִּיקוּן הָרְאִיָּה. וְאֵילוּ, עַל-יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה מִתְקַנִּים אֶת חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, כְּמִבּוֹאֵר בְּגִמְרָא (שם): "וּדְבָרִים שְׁבַעֲל-פֶה – אֵי אֵתָה רִשְׁאֵי לְאִמְרָם בְּכַתָּב". הָרִי לָנוּ, שֶׁהַתּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה נִמְסַרְתָּ מִפֶּה לְאֲזֵן, בַּשְּׂמִיעָה מֵרַב לְתַלְמִיד. כְּמִבּוֹאֵר בְּ"אוֹר הַחַיִּים" (יתרו), כִּי כְּאִשֶׁר אִמְרוּ "נַעֲשֶׂה" הָיָה זֶה כְּנִגְדַּת תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְכִשְׁאִמְרוּ "וְנִשְׁמָע" הָיָה זֶה כְּנִגְדַּת תּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה, שְׁנִמְסַרְתָּ בַּשְּׂמִיעָה.

עַל-פִּי הָאִמּוֹר, נִשְׁכִּיל לְהַבִּין מָה שְׁכַתָּב ה"אוֹר הַחַיִּים" הַקְּדוּשׁ (דברים א', לו'), כִּי לוֹלֵא חֲטָא הַמְּרַגְלִים, הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְגֵאוּלַּת עוֹלָם. וְעֵינָיִם זֶה מוֹכַח מִהַפְּתוּב (דברים יד', א') "וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעַם בְּלִילָה הַהוּא". וְשְׁנֵינוּ בְּגִמְרָא (תענית לה'): "אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹתוֹ הַיּוֹם, עָרַב תְּשַׁעָה בְּאָב הָיָה. אָמַר הַקַּב"ה:

הן בכו בכיה של חינוך, ואני אקבע להם בכיה לדורות". הרי מבואר מכאן, שאם לא היו בוכים ישראל בכיה של חינוך – לא היה בית המקדש נחרב!

(נפלא להבין כך, מה שכתב ה"אגרא דכלה" (שלח), כי שני השבטים שלא חטאו במרגלים – יהושע בן נון, שהיה משבט אפרים, וכלב בן יפנה, משבט יהודה – מהם יתגלו לעתיד לבוא שני משיחים: "משיח בן יוסף", משבט אפרים, ו"משיח בן דוד", משבט יהודה).

מעשה יאיר לנו להבין, מדוע נשלחו המרגלים דוק בשני החודשים – תמוז ואב (שהם, כאמור, כנגד חושי **הראיה והשמיעה**). שפן, המרגלים נשלחו לתקן את חטא אדם וחוה, שפגמו בחושים הללו – **הראיה והשמיעה**. והיו ענין האותיות **ח"ט**, השולטות בחודשים תמוז ואב – כי בהיות חודשים אלו כנגד חוש **הראיה** וחוש **השמיעה** שנפגמו בחטא עץ הדעת, הנה, הזמן גורם שיתעורר שוב **החטא**. על-כן, זה גם הזמן לתקן ענין זה. ולכן, אם המרגלים היו משתמשים עם חוש **הראיה** להסתכל בעין טובה על הארץ, והיו משמיעים לישראל דברים טובים עליה, הם היו מתקנים את חושי **הראיה והשמיעה**, שנפגמו בחטא אדם הראשון, ובכך היו מביאים לתיקון השלם ולגאולה השלימה, שתלויה בתיקון חטא עץ הדעת.

אבל, מאחר ולא עשו כן – אלא, בחדש תמוז, שהוא כנגד חוש **הראיה**, נאמר: **"ויראו את הארץ ויניאו את לב בני ישראל לבלתי בא אל הארץ אשר נתן להם ה'"** – ובכך פגמו בחוש **הראיה**. ולאחר מכן, בחדש אב, שהוא כנגד חוש **השמיעה**, כאשר חזרו מתור הארץ, פגמו בחוש **השמיעה** כאשר הוציאו דיבה רעה על הארץ, וכתוצאה מכך – **"ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא"** – ישראל פגמו בחוש **השמיעה**, על-ידי **ששמעו את הלשון הרע של המרגלים**.

מכל האמור צריכים אנו לדעת, כי החובה המוטלת עלינו בימים אלו היא לתקן את החודשים תמוז ואב, שהם כנגד חושי **הראיה והשמיעה**, שנפגמו בחטא עץ הדעת. ועיקר התיקון הוא על-ידי עסק התורה: תורה שבכתב כנגד תיקון חוש **הראיה**, ותורה שבעל-פה כנגד חוש **השמיעה** – ועל-ידי כך נזכה לקרב את הגאולה העתידה, שכבר עומדת בפתח, אמן כן יהי רצון. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) **"ניאמר משה... האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה!" (לב' ו')**

הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ נודע בחריפותו ובשנינותו, וגם בהידורו המיוחד במצות צדקה. היתה לו יכולת בלתי רגילה להשפיע על אנשים, מכל הסוגים, לתרום מכספם לצדקה. יום אחד התנגלגל לפתחו מקרה עגום במיוחד של משפחה שלימה, שהושלכה לבור הפלא על לא עול בקפה.

הדרך היחידה להוציא משפחה כזאת לחירות היתה פרוכה בגיוס ממון רב. על-כן החליט הצדיק לצאת למסע בקהילות ישראל, כדי לגייס את הכסף הדרוש. מכל ערי האזור בחר רבי נפתלי זוקא בעיר טרנפול, שנחשבה אז למעוז ההשכלה של גליציה. שכן, בימים ההם החלה רוח ההשכלה למשוך אחריה רבים מיהודי גליציה, בעיקר מקרב הצעירים. ואותם צעירים, שהתרחקו מאורחות המסורת היהודית, בוזו במיוחד לחסידים ולרביניהם. לכן נהגו גבאי הצדקה להתרחק מהעיר טרנפול, בידעם כמה קלושים הסיכויים לגייס בה יותר מכמה אגורות שחוקות. מאותה סיבה בקשו גם שמשיו של רבי נפתלי מרופשיץ להניאו מלצאת לעיר זו. אבל הצדיק עמד על שלו, ואמר להם: **"הכינו לי את רשימת עשירי טרנפול וכתובותיהם"**.

השמשים עשו כדבר רבם, ואף הוסיפו משלהם: לצד כל שם משמות העשירים רשמו הערות על אישיותו ומאפייניו. במיוחד בלטו הערותיהם, שנכתבו באותיות גדולות לצד שמותיהם של שלשה מעשירי העיר. הללו כונו שם - **"משפיל", "קמצן", "למדן"**. בשעה היעודה יצאו רבי נפתלי ושמשיו לטרנפול. ה"משפיל" הופיע ראשון ברשימה, ועל-כן היתה הכתובת הראשונה אליה פנה הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ.

והנה, אך דרכו רגליו על גרם המדרגות הרחב של אותו משפיל, התנפלה על רבי נפתלי ומליו עדת כלבים אימתניים. באותה שעה עמד בעל הבית על המרפסת בקומה העליונה של ביתו, ושאף אויר צח לריאותיו.

כאשר הבחין ה"משפיל" ברבי נפתלי ובחסידי, התמלא לבו בוז עמוק, שעד מהרה התחלף בהנאה רבה, כאשר ראה את הרבי נאבק במקלו בכלביו המתנפלים עליו - המחנה הזה שעשע אותו מאד.

כעבור כמה רגעים החליט בעל הבית לרדת ולהתעלל מעט באורחים הלא-קרואים שבאו אליו. הוא פתח את דלת ביתו, ובחיוך רחב פנה אל הצדיק מרופשיץ, הנאבק במקלו בכלביו, ואמר לו: **"פניך מעידות בך כי תלמיד חכם אתה, כיצד שכחת פסוק מפורש בתורה, האומר 'למה תכה רעה'!"**

החזיר לו רבי נפתלי מבט חריף, והשיב: **"שמע נא יקירי, מילא אני, מוכרח הייתי לעמוד ולהתגונן על נפשי מפני כלבך, שהתנפלו עלי בחמת זעם. אך עליך גדולה התמיהה, כיצד זה נותרת על מקומך, בראותך את כלבך יוצאים למלחמה! כלום נתעלמה ממך שאלתו המפורסמת של משה רבנו - 'האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה'!"** המשפיל, שהופתע מן התשובה השנונה של רבי נפתלי, נוכח מיד לדעת, כי לפניו אורח פקח וחריף, הזמינו לביתו, הקשיב בתשומת-לב לבקשתו, והעניק לו סכום הגון.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד "וישמיענו ברחמי לעיני כל חי לאמר. הן גאלתי אתכם אחרית פראשית"

פרשת השבוע: מטות (לקבלת העלון moshe45@bezeqint.net) כניסת השבת: 19:17

ערש"ק כ' תמוז תשע"ד (18.7.14) יציאת השבת: 20:29 ר"ת 21:13

הפטרה: "דברי ירמיהו" לרפואה שלמה של אחותי, בת ציון היקרה, צביה בת שרה. (לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"הראנו בבנינו (של בית המקדש) ושמחנו בתקוננו" (מוסף לשלש רגלים)

בימים אלו, הנקראים "ימי בין המצרים", אנו מתאבלים על **חרבן** שני בתי המקדש – הראשון והשני – אולם, אנו גם מקוים ומשתוקקים בכל לבבנו ונפשנו שנוזפה כבר לבנין בית המקדש השלישי במלוא הודו ותפארתו, בקרוב, ועל-כך אנו מתפללים בכל יום: "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך...".

וחיבים אנו להתבונן, האם יש לנו יכולת לקחת חלק בבנין בית המקדש השלישי? ואם כן, מה יכולים אנו לעשות בכדי למהר ולהחיש את הגאולה העתידה.

הנה, אומרים רבותינו, כי בית המקדש השלישי יהיה בנין של **אש**, שירד מן השמים בנוי ומשוכלל, וכדברי רש"י בגמרא (שבועות טו): "מקדש העתיד שאנו מצפים (לו), בנוי ומשוכלל... יגלה ויבוא משמים, שנאמר (שמות טו, יז): "מקדש אדני כוננו ידיך".

ותמהו המפרשים: מניין שבית המקדש השלישי ירד ויבוא מן השמים בנוי ומשוכלל, איך יקומו בני ישראל מצות עשה של בנין בית המקדש, כמו שנאמר (שמות כה, ח): "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם"? כמה פרושים נאמרו על-כך, אנו מביאים כאן את פרושו של הגה"ק מאלעסק זצ"ל, בסידורו "לב שמח", המבאר את הפתוב בזכריה: "ואני אהיה לה נאם ה' חומת **אש** סביב ולכבוד אהיה בתוכה".

וכך הוא כותב (תפילת נחם): "...על-ידי שאיש ישראל מתפלל כראוי, ואומר דיבורים כראוי ופנכו, עומדים מלאכי השרת ומנסרים מדיבורים שלהם (=של ישראל) אבנים לבנין בית המקדש... וזהו 'ואני אהיה לה נאם ה' חומת **אש** סביב'... על-ידי שאיש ישראל אומר דיבורים... בזה נעשה לעתיד חומת אש סביב" (ידוע מדברי חז"ל, שהאותיות נקראות גם אבנים)

מדבריו הקדושים של הגה"ק מאלעסק אנו למדים, שכאשר ישראל מתפללים בכונה וכראוי, עולה תפילתם למעלה לשמים, ומלאכי השרת חותכים ומנסרים מתיבות תפילתם אבנים של **אש**, המשמשים לבנין בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו.

ולפי זה מובן מה שאנו מתפללים לאחר תפילת שמונה עשרה: "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך...". שהרי, פיון שבית המקדש השלישי יבנה על-ידי התורה והתפילה של כלל ישראל, לכן לאחר התפילה אנו מתפללים: יהי רצון שיבנה בית המקדש מהדיבורים הקדושים של התפילה, ומוסיפים אנו "ותן חלקנו בתורתך", שנוכל להשלים את בנין בית המקדש גם על-ידי לימוד התורה הקדושה.

ועל-כך אמרו חז"ל (ברכות סד): "אמר רבי אלעזר, אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר (ישעיה נד): 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך', אל תקרי 'בניך' אלא 'בונין'..."

והכונה בכך היא, שעל-ידי ש'כל בניך למודי ה'" – כל בניו של הקב"ה עוסקים בתורתו, על-ידי כך הם נקראים "בונין". ופיון שהם בונים את בית המקדש השלישי על-ידי תיבות תפילתם – הם "האבנים של **אש**" שמהם יבנה לעתיד לבוא בית המקדש השלישי, במהרה בימינו אמנ. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פרידמן)

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל" (ל' ב')

על הכתוב (קהלת ה, ד): "טוב אשר לא תדר משתדור ולא תשלם", אומרים חז"ל, שפאן הזהיר אותנו שלמה המלך, עליו השלום, שראוי לכל אדם להרחיק עצמו מנדרים, שמא לא יוכל לעמוד ולשלם את נדרינו, שאז יהיה

הָעוֹן, חֲלִילָהּ, תְּלוּי בְּצוּאָרוֹ.

בְּעֵינַי זֶה אָמְרוּ חו"ל בְּמִסְכַּת שֵׁבִיל: "בְּעוֹן נְדָרִים מֵתָה אֶשְׁתּוּ שֶׁל אָדָם, שְׁנֵאמַר (מִשְׁלֵי כב'): 'אִם אֵין לָךְ לְשָׁלֵם, לְמָה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחַת־יָדְךָ'. רַבִּי אוֹמֵר: בְּעוֹן נְדָרִים בָּנִים מֵתִים כְּשֶׁהֵן קֹטְנִים, שְׁנֵאמַר (קִהְלֵת ה'): 'אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחַטֵּיא אֶת בְּשָׂרְךָ...".

וְעַל-כֵּן רָמַז הַפְּתוּב: "טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדַּר, מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֵם". שְׁכָן, הֵנָּה "מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֵם" רֵאשֵׁי תִיבוֹת "מֹות", לֹא עָלִינוּ.

וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׁזֶה מָה שְׂרָמֵז מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל בְּדַבְרֵיו בְּרֵאשׁ פְּרֻשַׁת הַנְּדָרִים "אֵל רֵאשֵׁי הַמִּטּוֹת". שְׁכָן, "מִטּוֹת" – אוֹתִיּוֹת מֹות, כְּשֶׁהָאוֹת ט' (הַרְוֹמֹזֵת לְטוֹב) מִפְּרִידָה בֵּינֵיהֶם (מִטּוֹת). וְלִכֵּן, הֶעֱצָה הַיְעוּצָה הַיָּא שֶׁ"טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדַּר, מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֵם".

"כָּל רִדְפֵיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְצָרִים" (איכה א', ג')

אָנוּ נִמְצָאִים בְּיָמִים שֶׁל "בֵּין הַמְצָרִים", כֹּא' (=21) הַיָּמִים שֶׁבֵּין שְׁבַעַה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז לְבֵין תְּשַׁעַה בָּאָב, שְׁבַהֵם אָנוּ מִתְאַבְּלִים עַל חֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אוּלָם, צָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שְׁדוּקָא בְּיָמִים אֵלוֹ שֶׁל "בֵּין הַמְצָרִים", שֶׁהֵם כְּיָדוּעַ יָמִים שֶׁל הַסֵּתֵר פָּנִים, אֲפֶשֶׁר לְהַתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל ה' יִתְבַּרְךָ. וְזֹאת, כְּפִי שְׁאוֹמֵר הַמַּגִּיד הַקָּדוֹשׁ ר' דָּב בְּעַר מְמוֹרֵיטְשׁ זִיע"א, עַל הַפְּסוּק "כָּל רִדְפֵיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְצָרִים". שְׁכָן, "כָּל רִדְפֵיהָ" – כָּל רוֹדֵף יָהּ – כָּל מִי שְׂרוּדֵף אַחֲרֵי ה', כְּדִי לְהַמְלִיךְ אֶת הַבוֹרָא, גַּם בְּמִצְבַּ שֶׁל הַסֵּתֵר פָּנִים, כְּשֶׁאֵיֵן הַשֵּׁם שְׁלֵם (בְּבַחֲיַנַּת "יָד עַל כֶּסֶף יָהּ"), זֹכָה לְ–"הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְצָרִים" – הַשִּׁיג וְה', יִזְכֶּה לְהַשִּׁיג גַּם אֶת אוֹתִיּוֹת וְה' – וּמִמִּילָא יִזְכֶּה לְהַשִּׁיג אֶת שֵׁם הַקַּב"ה בְּשְׁלִימוֹת (יִהוּה), שֵׁם הַמּוֹרָה עַל גִּילּוּי פָּנִים, דּוּקָא בְּיָמִים אֵלוֹ שֶׁל "בֵּין הַמְצָרִים".

"לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה" (ל' ג')

עַל הַנֵּאמָר בַּפְּרֻשָּׁה, "לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה", פִּרְשׁ רַבְּנּוּ יוֹסֵף חַיִּים זְצוּק"ל זִיע"א: "לֹא יִחַל דְּבָרוֹ", דְּהֵינּוּ, אָדָם שֶׁלֹּא מַחְלֵל אֶת דִּיבוּרוֹ – כְּלוּמֵר, לֹא מְדַבֵּר דְּבָרִים אֲסוּרִים – זֹכָה לְכָךְ שֶׁ"כָּל הַיֵּצֵא מִפִּיו" – כָּל מָה שְׁמַבְקֵשׁ הוּא מְבוֹרָא עוֹלָם – "יַעֲשֶׂה" – מִיָּד מִתְקַבְּלַת בְּקִשְׁתּוֹ, וְאֵבִינוּ שְׁבַשְׁמִים מְמַלָּא אֶת מִשְׁאֲלוֹת לְבוּ.

אוּלָם, אִם חָס וְחֲלִילָהּ יוֹצֵאִים דִּיבוּרִים רָעִים מִפִּיו, הוּא בּוֹרָא עַל-יָדֵי כֵךְ מְלָאכִים וּמִשְׁחִיתִים רָעִים, הַמְקַטְרָגִים עָלָיו, וּמַבְקָשִׁים לְהַזִּיקוֹ. שְׁכָן, צָרִיךְ לְדַעַת (מוֹעֵד קָטָן יח'), (ש') "בְּרִית כְּרוּתָה לְשִׁפְתַיִם" – דְּהֵינּוּ, יֵשׁ כַּח בְּשִׁפְתַיִם/בֶּפֶה – לְטוֹב אוּ לְרַע חֲלִילָהּ.

בְּעֵינַי זֶה אָנוּ מוֹצֵאִים בְּגִמְרָא (סְנֵהֲדֵרִין קב'), עַל יְהוּא שֶׁהָיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אַחֲרֵי יְהוֹרָם בֶּן אַחָאָב. אַחָאָב הָיָה כְּיָדוּעַ מֶלֶךְ רָשָׁע גָּדוֹל, עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה. כְּשֶׁהוּא מֵת, בָּנוּ יְהוֹרָם הַתְּמַנָּה לְמֶלֶךְ בְּמִקּוּמוֹ. לְאַחַר מִכֵּן בָּא הַנְּבִיא וְהַכְּתִיר אֶת יְהוּא לְמֶלֶךְ. אֵךְ צִוָּה אוֹתוֹ לְהַרוֹג אֶת כָּל בֵּית אַחָאָב, וְכֵךְ עָשָׂה יְהוּא. אֲבָל יְהוּא הָיָה צָדִיק אֲמִיתִי, וְלֹא הִסְתַּפֵּק בְּהַרְיַגַת בֵּית אַחָאָב, אֲלֵא הַחְלִיט לְהַרוֹג אֶת כָּל נְבִיאֵי הַבַּעַל. מָה עָשָׂה? פָּתַב מוֹדַעָה גְדוּלָה, וּבָה נֵאמָר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אַחָאָב עֲבַד אֶת הַבַּעַל מֵעַט, יְהוּא יַעֲבֹדֵנוּ הַרְבֵּה". דְּהֵינּוּ, מָה שְׁאַחָאָב עֲבַד עֲבוּדָה זָרָה, זֶה כְּאֵין וְכַאֲפֵס לְמָה שְׁאֵנִי, יְהוּא, מִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת. וְהוֹסִיף בְּמוֹדַעָה: "בְּיוֹם זֶה וְזֶה תַעֲרֹךְ אֲסִיפָה גְדוּלָה לְכָל עוֹבְדֵי הַבַּעַל. אִישׁ בַּל יַעֲדֵר!"

בְּשַׁעַה הַיְעוּדָה הַגִּיעוּ כָּלֵם, וְאֵף יְהוּא הַמֶּלֶךְ הַגִּיעַ. אָמַר יְהוּא לְעוֹבְדֵי הַבַּעַל: כְּדִי שְׁלֹא יִכְנָסוּ לָנוּ מְרַגְלִים, בְּרֻצוּנֵי שְׁכָל אַחַד יְבַדּוּק אֶת הַעוֹמֵד לְיָדוֹ, שֶׁהוּא בְּאַמַּת מְעוֹבְדֵי הַבַּעַל. בְּדָקוּ וְאָמְרוּ לוֹ: אֲכֵן כָּלֵם עוֹבְדֵי הַבַּעַל. אָמַר לָהֶם יְהוּא: אֵינְנִי רוֹצֵה שְׁיִכְנָסוּ אֲנָשִׁים זָרִים. וְצִוָּה לְסַגּוֹר אֶת הַדְּלָתוֹת עַל מְנַעוּל! לְאַחַר שֶׁנִּנְעְלוּ הַדְּלָתוֹת אָמַר לָהֶם: עֲתָה כָּלֵנוּ נִלְבָּשׁ מְדִים, כְּדִי שְׁנוּכַל לְזוּהוֹת אַחַד אֶת הַשֵּׁנִי. לְבָשׁוּ כָּלֵם מְדִים. לְאַחַר שֶׁהַכֵּל הָיָה מוּכָן, סָמַן יְהוּא הַמֶּלֶךְ לְחִילָיו, וְהֵם נִכְנָסוּ פְּנִימָה וְשִׁחְטוּ אֶת כָּל עוֹבְדֵי הַבַּעַל. אוּלָם, מִמְּשִׁיכָה הַגִּמְרָא וּמִסְפָּרַת דְּבַר נוֹרָא! בְּסוּף יָמָיו יְהוּא הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ עֲבַד עֲבוּדָה זָרָה. וְאֵיךְ קָרָה שְׁכָךְ הַדְּרָדֵר? אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁ"בְּרִית כְּרוּתָה לְשִׁפְתַיִם" (=הַכַּח שֶׁל הַפֶּה). הוּא אָמַר "יְהוּא יַעֲבֹדֵנוּ הַרְבֵּה", וְהוֹצִיא אֶת הַמְלִים הַלְלוּ מִפִּיו, וְאֲכֵן כֵּךְ הָיָה! וּמִכָּאֵן לְמַדְנּוּ שְׁצָרִיכִים לְשַׁמּוֹר עַל הַפֶּה! שְׁפָתַיִם הֵן דְּבַר קָדוֹשׁ, וּמְלִים הַיּוֹצֵאוֹת מֵהַפֶּה עֲלוּלוֹת לְגֵרוּם לְאָדָם צְרוּת וְיִיסוּרִים, לֹא עָלִינוּ. לִכֵּן, הִיזְהָרוּ בְּכֹל מְלָה שְׁיוֹצֵאת מִפִּיכֶם! (ע"פ "פְּנִינִים").

נֵא לְשַׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

בס"ד "וַיִּשְׁמַעֲנֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְעֵינֵי כָּל חַי לְאֹמֶר. הֵן גְּאֻלְתִּי אֶתְכֶם אַחֲרֵית פְּרֵאשִׁית"

פְּרֵשֶׁת הַשְּׁבוּעָה: מִטּוֹת (לקבלת העלון moshe45@bezeqint.net) כְּנִיסַת הַשְּׁבֹתָה: 19:17

עֲרַשׁ"ק כ' תמוז תשע"ד (18.7.14) יְצִיאַת הַשְּׁבֹתָה: 20:29 ר"ת 21:13

הַפְּטָרָה: "דְּבַרֵי יְרֵמְיָהוּ" לְרִפּוּאָה שְׁלֵמָה שֶׁל אַחֲוֵיתִי, בֵּת צִיּוֹן הַיְקָרָה, צְבִיָּה בֵּת שְׂרָה. (לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (ל' ב')

עַל הַכְּתוּב, "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל", כּוֹתֵב הַ"כְּסֵא רַחֲמִים", שֶׁמֹּשֶׁה רִבְּנוּ רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁיִּשְׂרָאֵל יַעֲנֶשׁוּ עַל עֵזוֹן רְאֵשֵׁי וּמְנַהֲיֵי הַדּוֹר ("רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת"), וַיַּחֲרֹב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְאַחַר כַּא' (=21) יָמִים שֶׁל "בֵּין הַמְּצָרִים". וְלָכֵן דִּבֵּר וְהוֹדִיר אֶת "רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת", שֶׁיִּשְׁמְרוּ לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת.

אוּלָּם, הַמְּנַהֲיִגִים לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל מֹשֶׁה, כְּפִי שְׂאוֹמֵר גַּם הַנְּבִיא מִיְכָה (ג', ט'): "רְאֵשִׁיהָ בִשְׁחָד יִשְׁפֹּטוּ". נֹאמֵר כָּאֵן בְּפִרְשָׁה "רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת", וְנֹאמֵר בְּנְבִיא "רְאֵשִׁיהָ". וְזֹאת, כְּדִי לְרַמּוֹז לָנוּ, שֶׁלִּפְנֵי הַחֲרָבָן עֲבָרוּ "רְאֵשִׁיהָ" (=מְנַהֲיִגֵי יִשְׂרָאֵל) עַל חֲמֹשֶׁה חוֹמְשֵׁי הַתּוֹרָה. וְהוּא "רְאֵשִׁיהָ" – רְאֵשֵׁי הַ(5) – שֶׁעֲבָרוּ עַל הַכְּתוּב בְּ–ה' (=5) חוֹמְשֵׁי הַתּוֹרָה, וְעַל–כֵּן בָּאוּ כַא' (=21) יָמֵי "בֵּין הַמְּצָרִים" וְחֲרָבָן הַבַּיִת. וּכְפִי שְׂרוּמֹזִים רְאֵשֵׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל חֲמֹשֶׁה חוֹמְשֵׁי הַתּוֹרָה: **ב ו ו ו א**. ("פְּרֵאשִׁית", "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת", "וַיִּקְרָא", "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר", "אֵלֶּה הַדְּבָרִים") – שֶׁהֵם בְּגַמְטְרִיָּה כַא' (=21) – כְּדִי לְרַמּוֹז לָנוּ עַל כַּא' (=21) יָמֵי "בֵּין הַמְּצָרִים" וְחֲרָבָן הַבַּיִת.

בֹּא וּרְאֵה, שְׂרֵאשֵׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל "רְאֵשִׁיהָ בִשְׁחָד יִשְׁפֹּטוּ" הֵם "רְבִי" – לְרַמּוֹז, שֶׁבְּמִקּוֹם שִׁיְהִיו הַמְּנַהֲיִגִים "רְבִי", הֵם עָשׂוּ "רִיב" (אוֹתָן אוֹתִיּוֹת), וּמָסָה וּמְרִיבָה, וְשִׁנְאַת חֵינָם בְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה חֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וְהִנֵּה, יְדוּעַ שֶׁב–כַּא' (=21) יָמֵי בֵּין הַמְּצָרִים אָנוּ קוֹרְאִים בְּ"תֵּלֶת דְּפוּרְעָנוּתָא" (=שְׁלֹשׁ הַפְּטָרוֹת הָעוֹסְקוֹת בְּפוּרְעָנוּת). וְעַל–כֵּן הִקְשׁוּ חו"ל וְשָׂאוּ: מְדוּעַ אָנוּ קוֹרְאִים דּוֹקָא "תֵּלֶת דְּפוּרְעָנוּתָא", וְלֹא לְמִשְׁלֵ אַרְבַּע, אוֹ "חֲמֵשׁ דְּפוּרְעָנוּתָא"? (מְעַנְּנֵן לְצִיּוֹן, שֶׁהַתִּיבוֹת הַפּוֹתְחוֹת אֶת שְׁלֹשׁ הַפְּטָרוֹת הַפוּרְעָנוּת, הֵן רְאֵשֵׁי תִיבוֹת "שְׁחָד": "שָׁמְעוּ דְבַר ה'", "חֲזוֹן יִשְׁעֵיהוּ בֵּן אֲמוּץ", "דְּבַרֵי יְרֵמְיָהוּ").

וּמְשִׁיב הַ"כְּסֵא רַחֲמִים" וְאוֹמֵר, שֶׁהִנֵּה, כִּידוּעַ, חֲלָקוּ יַעֲקֹב וְעָשׂוּ אֶת יב' חוֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה. יַעֲקֹב, שֶׁקָּנָה אֶת הַבְּכוֹרָה מֵעָשׂוּ, קָבַל שֵׁשׁ חוֹדְשִׁים, פִּי שָׁנִים מֵעָשׂוּ, שֶׁקָּבַל שְׁלֹשָׁה, כְּפִי שְׁכָתוּב: "כִּי אֶת הַבְּכוֹר... יִכִּיר לְתֵת לוֹ פִּי שָׁנִים בְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כִּי הוּא רְאֵשִׁית אָנוּ, לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה". וְנִשְׂאָרוֹ שְׁלֹשָׁה חוֹדְשִׁים. הַקַּב"ה נָטַל אֶת ב' הַחוֹדְשִׁים אֲלוּל וְתִשְׂרִי, וְנִשְׂאָר חֹדֶשׁ אֶחָד, שְׂאָף אוֹתוֹ לָקַח יַעֲקֹב. נִמְצָא, שֶׁבִּיד יַעֲקֹב יֵשׁ שְׁבַע חוֹדְשִׁים, וּבִיד עָשׂוּ שְׁלֹשָׁה (טַבַּת, תְּמוּזָה, אָב). וְלָכֵן תִּקְנוּ דּוֹקָא "תֵּלֶת דְּפוּרְעָנוּתָא" – כְּנֶגֶד ג' הַחוֹדְשִׁים שִׁישׁ לַעֲשׂוֹ שְׁלִיטָה עֲלֵיהֶם. וְהוּא שְׁכָתוּב: "לְפִתַּח חֲטָאת רִבְּץ". "חֲטָאת", רְאֵשֵׁי תִיבוֹת: חוֹדְשֵׁי טַבַּת אָב תְּמוּזָה. וּמִכָּאֵן, שֶׁכָּל שָׁנָה וְשָׁנָה "רוֹבֵץ" (=עוֹמֵד) הַיָּצֵר וּמִקְטָרַג בְּ"חֲטָאת" – חוֹדְשֵׁי טַבַּת אָב תְּמוּזָה.

אוּלָּם, חו"ל תִּקְנוּ לָנוּ גַם לְהִגִּיד "שְׁבַע דְּנַחֲמָתָא" (=שְׁבַע הַהַפְּטָרוֹת שֶׁל נַחֲמָה, שֶׁלְאַחַר תְּשׁוּעָה בְּאָב) – כְּנֶגֶד שְׁבַע הַחוֹדְשִׁים שֶׁל יַעֲקֹב. "וְתִרְיָן תִּיּוֹבְתָא" (=ב' חוֹדְשֵׁי הַתְּשׁוּבָה) הֵם כְּנֶגֶד שְׁנֵי הַחוֹדְשִׁים שֶׁל הַקַּב"ה (אֲלוּל וְתִשְׂרִי) שָׂאוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה לְאַבְיָהֶם שְׁבַע שָׁנִים.

"אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"

עַל הַכְּתוּב, "אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל", כּוֹתֵב הַ"כְּסֵא רַחֲמִים": יְדוּעַ מָה שְׂאֵמְרוּ חו"ל, שֶׁגְּלוּת מְכַפֶּרֶת עַל עֲוֹנוֹת. וְלָכֵן, יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַמִּסְעוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר, הֵיוּ כְּדִי לְכַפֵּר עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם, שֶׁנִּשְׂאָרוֹ לָהֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּמוֹסִיף הַ"נַּחַל קְדוּמִים", שֶׁ"אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" הֵם רְאֵשֵׁי תִיבוֹת שֶׁל אָדוּם מְדִי בְּכָל יוֹן, אַרְבַּעַת הַגְּלוּיּוֹת שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹר עַד בֵּיאַת גּוֹאֵל צֶדֶק.

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁגַּם בְּגְלוּת הַפְּרָטִית, כְּאֲשֶׁר הָאָדָם מְקַבֵּל עָלָיו גְּלוּת, וְהוּא מְכַתֵּת רִגְלָיו מִמְּקוֹם לְמִקּוֹם, מְכַפֶּרֶת לוֹ הַגְּלוּת עַל עֲוֹנוֹתָיו. וְרֵאוּ לְצִיּוֹן, שֶׁהַגְּלוּת מְכַפֶּרֶת רַק אִם יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת, שֶׁהֵם נִסְתָּרִים מִמֶּנּוּ, אוֹ עֲוֹנוֹת שֶׁהֵם סִפְקָה, וְאִינֶם נִיכָפְרִים. אָבָל, אִם יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת הַיְדוּעִים לוֹ, צָרִיךְ וַיְדוּי, תְּעַנִּית וְתִשְׁוֹבָה.

וְהוּא שְׁכָתוּב: "אֵלֶּה מִסְעֵי". "אֵלֶּה" – רְאֵשֵׁי תִיבוֹת "הַנְּסִתְרַת לָה' אֵלֵהֵינוּ". "מִסְעֵי" רְאֵשֵׁי תִיבוֹת: יִסּוּרִים

דָּבַר אַחֵר: "אלה מסעי בני ישראל" – אומר "כסא רחמים": צריך כל אדם לקבל את הייסורים הבאים עליו באהבה. שכן, אלו ייסורים שמביא עליו הקב"ה, כדי לזככו ולטהרו מעונותיו. והם ייסורים של אהבה של אב המוכיח את בנו, כפי שכתוב: "כי את אשר יאהב ה' יוכיח, וכאב את בן ירצה".

על-כן, לעולם אל יבעט האדם בייסורים, אלא יקבל אותם באהבה, כמו רבי אלעזר ברבי שמעון, שהיה מקבל את הייסורים באהבה, ואומר להם: "בואו אחי ורעי" – מכאן, שקרא לייסורים "אחים ורעים" (בבא מציעא פד). ואמרו חז"ל בגמרא: מי שעברו עליו ארבעים יום בלי ייסורין – קבל כבר את שכרו בעולם הזה.

ואיך ידע האדם, אם הייסורים הבאים עליו אלו ייסורים של אהבה?

אומר על-כך ה"כסא רחמים", שכל ייסורים שאין בהם ביטול תורה ותפילה לאדם, אלו ייסורים של אהבה. וכן, אם מכתו וחבורתו הם במקום נסתר בגופו, גם אלו ייסורים של אהבה – כמו שאוהב מוכיח את חברו בסתר. וזהו שכתוב: "אלה", ראשי תיבות "הנסתרת לה" אלהינו" – המכות הנסתרות הם מה' אלהינו, אבינו, אב הרחמן.

"לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה" (רש"י הקדוש מפרש "לא יחל דברו": "לא יעשה דבריו חולין" – לא יחלל/ישנה את דברו).

מסופר על הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, שכידוע היה מזהל מומחה. ומנהגו של הצדיק היה למול רק בבקר, מיד לאחר תפילת שחרית.

והנה, כאשר ילדה בתו של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב בן, באו כל החסידים בבקר, כדי להשתתף בברית של נכד הצדיק. אולם מיד לאחר תפילת השחרית, אמר הצדיק לחסידיו שימתינו לו, נכנס לחדר מיוחד, סגר בעדו את הדלת, ונשאר שם ארבע שעות רצופות. כלם התפלאו על-כך. אבי הבן וגם היוולדת הצטערו מאד על-כך, כשראו איך הקהל מתפזר, ולא נשאר שם, כי אם מנין מצומצם. לאחר ארבע שעות יצא הצדיק מהחדר, ובשמחה גדולה מל את הבן, וקרא את שמו – יהודה ליב. חתנו של הרב, אבי הבן, שראה כך, הצטער מאד באותו הרגע, כיון שחשב לקרוא לבנו בשם אחר, אבל שתק מפאת כבוד הצדיק.

בסעודת המצוה נשאל הרב לפשר הסתגרותו בחדר ארבע שעות, וגם מדוע קרא לרך הנולד, יהודה ליב, על דעת עצמו. השיב להם הצדיק: כשבאתי לכאן בבקר, ראיתי ענן שחור, ורעש גדול בתוך הענן, ולכן רצתי מיד לתוך החדר, כדי לשמוע ולראות מה קורה בשמים.

ואכן שמעתי מאחורי הפרגוד, שנפטר צדיק יסוד עולם, ושמו ר' יהודה ליב מהעיר אפטא. ובאותו רגע יצאו פיתות פיתות של צדיקים מגן-עדן בתופים ובמחולות, כדי לקבל את האורח הנכבד. כשעברה כל הפמליה הזאת ליד גיהנום, עזב לפתע הצדיק רבי יהודה ליב את כל החבורה שלו ומה, וקפץ לתוך הגיהנום. אמרו לו מלווי: 'רבנו, מה אתה עושה?' אמר להם: 'מעיד אני על עצמי שקימתי בחיי מצות פדיון שבויים, וגם קימתי "לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה", ומאחר והקב"ה הבטיח שכל אדם ש"לא יחל דברו" (=לא יחלל/ישנה דברו), אז ה' יתברך יתן לו ש"ככל היצא מפיו יעשה" (=הקב"ה יכבד ויעשה, ככל היוצא מפיו של אדם זה), בבחינת "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים". ולכן אינני זו מכאן, עד שאני עושה כאן, בגיהנום, פדיון שבויים...'

הלכו הצדיקים לפני הקב"ה, ושאלו אותו מה לעשות עם ר' יהודה ליב. אמר להם הקב"ה, שיפתחו את פנקס פדיון השבויים, כדי לראות כמה נפשות הציל בחייו ר' יהודה ליב. ומאחר ונמצא שהוא הציל מאתים ועשרים נפשות במשך חייו, נתן לו רשות להעלות מהגיהנום 220 נשמות.

מה עשה ר' יהודה ליב? ירד למדור השביעי, ששם נמצאות אותן נשמות, שיורדות ואינן עולות, והוציא משם כפלים כמה שניתן לו, וכל מדור ומדור שהיה עולה, היה מוציא גם משם נשמות. נזעק המלאך הממונה על הנשמות בגיהנום, ואמר לו: 'מה אתה עושה? הרי כבר לקחת יותר מכפלים...'. אמר לו ר' יהודה ליב: 'אלו מתנה' והכניס את כל אותן הנשמות לגן-עדן. וסיים רבי לוי יצחק מברדיצ'ב: 'כשראיתי את פוחו של צדיק זה קראתי לנכדי על שמו, כדי שיזכה גם הוא לעשות חיל בחייו...'